

Rechtbank Den Haag

Zaaknummer: C/09/571932 2019/379

Zitting: 15 december 2020

PLEITNOTITIE 7

Toewijsbaarheid van de vordering – deel 2

inzake:

1. Vereniging Milieudefensie

zowel voor zichzelf, als in haar hoedanigheid van procesgevolmachtigde en vertegenwoordiger van de mede-eisers die zijn vermeld op **bijlage A**, welke bijlage aan de dagvaarding is gehecht en daar deel van uitmaakt, gevestigd te Amsterdam;

2. Stichting Greenpeace Nederland,
gevestigd te Amsterdam;

3. Landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee, gevestigd te Harlingen;

4. Stichting ter bevordering van de Fossielvrijbeweging, gevestigd te Amsterdam;

5. Stichting Both ENDS, gevestigd te Amsterdam;

6. Jongeren Milieu Actief, gevestigd te Amsterdam;

7. Stichting ActionAid, gevestigd te Amsterdam

Eisers

Hierna ook te noemen: "Milieudefensie c.s."

Advocaten: mr. R.H.J. Cox

mr. D.M.J. Dexters

mr. A.J.M. van Diem

mr. S.J. Keuls

Contra

Royal Dutch Shell plc

Gevestigd te 's Gravenhage

Gedaagde

Advocaten: mr. D. Horeman

mr. J. de Bie Leuveling Tjeenk

mr. N.H. van den Biggelaar

PAULUSSEN
ADVOCATEN

Edelachtbaar College,

1. De aard van de gedraging van RDS (criterium 4 Kelderluik)

1.a De toerekenbaarheid van scope 1, 2 en 3 emissies

1. Bij dagvaarding heeft Milieudefensie c.s. betoogd dat RDS controle heeft over de emissieomvang van de Shell groep en dat RDS tevens controle heeft over de emissieomvang die verbonden is aan de energieproducten die zij produceert en verhandelt.¹ Vanwege deze controle en vanwege het feit dat RDS een belangrijke partij in de energietransitie is, heeft Milieudefensie c.s. in de dagvaarding gemotiveerd en geconcludeerd dat de aard van de gedraging van RDS vergelijkbaar is met die van de Nederlandse Staat in de Urgenda zaak en dat dit tot een maatschappelijke zorgplicht van RDS moet leiden.² Ik zal dit onderdeel nu verder onderbouwen en daarbij in het bijzonder ingaan op de verantwoordelijkheid die RDS heeft ten aanzien van de scope 3 emissies waarover zij, net als over de scope 1 en 2 emissies, controle heeft. Ik blik eerst even kort terug op wat al bepleit is.
2. In het openingspleidooi is uitgebreid ingegaan op de controle die RDS als hoofd van de Shell groep heeft. RDS voert de centrale leiding over de Shell groep, heeft een direct of indirect controlerend belang in de tot de Shell groep behorende vennootschappen en voert het algemeen beleid van de groep, waaronder het klimaat- en transitiebeleid. RDS heeft controle over de groepsinvesteringen, weegt haar investeringskeuzes af tegen de risico's van de energietransitie en bepaalt welke energieportefeuille door de Shell groep wordt gevoerd. Ook uit de Net Carbon Footprint ambitie van RDS, welke ambitie op de gehele Shell groep betrekking heeft, volgt de controle die RDS in relatie tot de emissieomvang en de energieportefeuille van de Shell groep heeft.³
3. Vanwege de controle over zowel de emissieomvang van de Shell groep als over de vormgeving van de energieportefeuille van de Shell groep, heeft RDS controle over zowel de scope 1 en 2 emissies, als de scope 3 emissies. Bij de scope 1 emissies gaat het over de CO₂ emissies van de eigen operaties van de Shell groep. De scope 2 emissies betreffen onder meer de CO₂ emissies van de door de Shell groep ingekochte elektriciteit en warmte. De scope 3 emissies hebben onder meer betrekking op de CO₂ emissies van de fossiele brandstoffen die de Shell groep onder leiding van RDS produceert en verkoopt zodat deze door consumenten en organisaties verbrand kunnen worden.⁴
4. RDS rapporteert jaarlijks in verschillende jaarpublikaties over de totale scope 1, 2 en 3 emissies van de Shell groep en doet dit op basis van de richtlijnen van het Greenhouse Gas Protocol.⁵ Het totaal van deze aan de Shell groep verbonden emissies bedraagt ongeveer 1,2% van de

---

¹ Zie onder meer hoofdstuk VIII.2.1.5. dagvaarding

² Dagvaarding, onder meer par. 41 jo 609-618

³ Zie openingspleidooi, pleitnotitie 1, onder meer par. 31-82 en par.111-115

⁴ Zie voor scope 1, 2 en 3 emissies de dagvaarding onder par. 810 en de CvA onder par.96

⁵ Zie openingspleidooi, par.34

mondiale emissies. De scope 1 en 2 emissies vormen ongeveer 15% van de totale emissies van de Shell groep (circa 0,2% van de mondiale emissies) en de scope 3 emissies vormen ongeveer 85% van de totale emissies van de Shell groep (circa 1% van de mondiale emissies). De gezamenlijke scope 1 en 2 emissies doen er op mondiaal niveau dus toe en de scope 3 emissies doen dat eens te meer.

5. Gelet op zowel de controle die RDS heeft over de scope 1 en 2 emissies als over de scope 3 emissies van de Shell groep, gelet op de aanzienlijke omvang van deze emissies en gelet op de ernst van het gevaar dat deze emissies voor eisers en hun belangen creëren, meent Milieudefensie c.s. dat op RDS een juridische verantwoordelijkheid rust. Een juridische verantwoordelijkheid om zich (mede gelet op alle andere door Milieudefensie c.s. aangedragen omstandigheden) op maatschappelijk zorgvuldige wijze te gedragen door deze emissieomvang terug te brengen in conformiteit met het mondiale emissiereductiescenario dat nodig is om de temperatuurdoelstelling van het Parijs Akkoord te kunnen halen.
6. Ten aanzien van de scope 3 emissies is er in de dagvaarding op gewezen dat Shell die verantwoordelijkheid voor de emissies van haar klanten in de jaren negentig ook al zelf onder ogen heeft gezien. In de jaren negentig begreep Shell al dat zij ook de emissies van haar klanten omlaag zou moeten brengen door duurzame energiedragende producten aan haar klanten te gaan aanbieden.⁶ Dat Shell en andere olie- en gasbedrijven de mogelijkheid hebben om de scope 3 emissies van de door hen verkochte energieproducten te reduceren, blijkt onder meer uit het feit dat een zestal olie- en gasbedrijven het terugbrengen van hun scope 3 emissies inmiddels in hun doelstellingen hebben opgenomen. Naast Shell gaat het om BP, Repsol, Total, Eni en Equinor.⁷
7. Het is ook de meest basale logica dat de zes olie- en gasbedrijven die controle over scope 3 emissies hebben omdat ieder bedrijf zelfstandig en in vrije wil bepaalt hoeveel fossiele brandstoffen het wenst te verkopen. Verkoopt een bedrijf meer fossiele brandstoffen, dan nemen de scope 3 emissies van het bedrijf toe. Verkoopt het bedrijf minder fossiele brandstoffen, dan nemen de scope 3 emissies van het bedrijf af. Dat RDS volledige en totale controle heeft over de scope 3 emissies van de energieproducten die ze verkoopt, kan dus niet ter discussie staan.
8. In de akte van 6 november jl. is ten aanzien van de verantwoordelijkheid van RDS voor zowel de scope 1 en 2 emissies als voor de scope 3 emissies van de Shell groep, door Milieudefensie c.s. verwezen naar de invulling die door VN Special Rapporteur on Human Rights and the Environment is gegeven aan de verantwoordelijkheden die bedrijven in relatie tot de klimaataanpak hebben op basis van UN Guiding Principles on Business and Human Rights.⁸ Hij zegt daarover (citaat):

---

⁶ Dagvaarding, par 565-571

⁷ Productie 282, p.5, tabel 1, 5^e kolom van links.

⁸ Akte 6 november 2020, par 36 met een verwijzing naar productie 270, p.32

“71 [...] corporations should comply with the Guiding Principles on Business and Human Rights as they pertain to human rights and climate change. 72. The five main responsibilities of businesses specifically related to climate change are [...]” (einde citaat)

9. De eerst door de VN rapporteur genoemde verantwoordelijk betreft het reduceren van de scope 1 en 2 emissies. Bedrijven dragen volgens de VN Special rapporteur verantwoordelijkheid (citaat):

“to reduce greenhouse gas emissions from their own activities and their subsidiaries” (einde citaat).⁹

Met andere woorden, bedrijven moeten niet alleen zorg dragen dat hun eigen emissies omlaag gaan maar dat tevens de emissies van hun dochtermaatschappijen omlaag gaan. In algemene zin worden groepshoofden dus in staat geacht om de scope 1 en 2 emissies van de groep omlaag te brengen. Daarom hebben zij daartoe ook een verantwoordelijkheid, aldus de VN Special rapporteur.

10. De tweede genoemde verantwoordelijkheid betreft volgens de VN Special rapporteur de scope 3 emissies. Bedrijven dragen volgens hem verantwoordelijkheid (citaat):

to “reduce greenhouse gas emissions from their products and services.” (einde citaat).¹⁰

Ook volgens de VN Special Rapporteur hebben bedrijven dus controle over de producten en diensten die zij aanbieden en daarom ook een mogelijkheid en verantwoordelijkheid om de CO₂ emissies die bij de consumptie van die producten en diensten vrijkomen, te verminderen.

11. Verder hebben bedrijven volgens de VN Special Rapporteur ondermeer de verantwoordelijkheid (citaat):

to “minimize greenhouse gas emissions from their suppliers” (einde citaat).¹¹

De verantwoordelijkheid van bedrijven om er voor te zorgen dat de emissies van hun leveranciers omlaag gaan, heeft ermee te maken dat zij via hun inkoopprocessen eisen aan leveranciers kunnen stellen. Vandaar dat ook deze mate van controle tot een verantwoordelijkheid leidt voor bedrijven om emissies omlaag te brengen, aldus de VN Special Rapporteur.

12. De verantwoordelijkheid die de VN Special Rapporteur hier toedicht aan bedrijven om de aan hun bedrijfsactiviteiten en producten en diensten verbonden emissies terug te brengen omdat zij daartoe de mogelijkheid en verantwoordelijkheid hebben, wordt ook breed ondersteund in de onder het VN klimaatregime gebrachte kolom van noodzakelijke klimaatactie van niet-statelijke partijen.

---

⁹ Productie 270, p.32

¹⁰ Ibid

¹¹ Ibid

13. Over de belangrijke rol van niet-statelijke partijen onder het VN Klimaatregime is al uitgebreid gesproken in het openingspleidooi.¹² In dat verband is er onder meer op gewezen dat de landen in 2012 in Werkgroep 2 tot de conclusie kwamen dat de emissiekloof zo snel mogelijk gedicht moest worden en dat daarvoor proactieve klimaatactie van niet-statelijke partijen noodzakelijk is. Onder auspiciën van de VN is daarom in 2014 de Non-State Actor Zone for Climate Action opgericht, met als doel om naast statelijke klimaatactie te werken aan een tweede actieagenda van niet-statelijke partijen zoals investeerders, bedrijven en steden.
14. Als uitvloeisel van beide actieagenda's is in 2019 tijdens de 25^E Conferentie van Partijen onder het VN Klimaatverdrag, de zogeheten Climate Ambition Alliance tot stand gekomen. In deze Climate Ambition Alliance hebben zowel statelijke als niet-statelijke partijen zich gecommitteerd om in 2050 het doel van netto nul CO₂ emissies te bereiken, nodig om de Klimaatdoelstelling van het Parijs Akkoord te halen. Het persbericht over dit verbond van statelijke en niet-statelijke partijen is als productie 285 door Milieudefensie c.s. in het geding gebracht. Meer informatie over dit verbond is te vinden op de eerdergenoemde Non-State Actor Zone For Climate Action. Daar wordt ook nog eens benadrukt dat landen de opgave niet alleen aankunnen en dat niet-statelijke actie nodig is om het doel van Parijs Akkoord te halen en dat dit dient te gebeuren met inachtneming van de laatste wetenschappelijke bevindingen (citaat):
- “The overall goal of this group is to push for net-zero CO₂ emissions in line with latest scientific information. The deep transformation towards net zero CO₂ emissions requires the mobilization of actors across all segments of society, which is why this group includes regions, cities, businesses, and investors alongside countries. All are united behind the same target because they recognize the benefits of the low-carbon transition.”*¹³ (einde citaat)
15. Teneinde zo snel mogelijk tot de noodzakelijke uitbreiding van de groep van niet-statelijke partijen binnen de Climate Ambition Alliance te komen, is onder auspiciën van de VN het zogeheten Race to Zero initiatief ontwikkeld. In dit Race to Zero initiatief zijn de mondiale netwerken bij elkaar gebracht die emissiereductie protocollen en richtlijnen hebben ontwikkeld voor niet-statelijke partijen. Op basis van wetenschappelijke bevindingen laten die protocollen en richtlijnen onder meer zien wat bedrijven moeten doen om hun verantwoordelijkheid te nemen voor het reduceren van de emissies die aan hun activiteiten en producten verbonden zijn.¹⁴ Aan dit door de VN gefaciliteerde initiatief kan door bedrijven uitsluitend worden meegedaan via toepassing van die protocollen en richtlijnen.
16. Oxford University heeft in verband met dit Race to Zero initiatief een analyse gemaakt van de verschillende protocollen en richtlijnen voor niet-statelijke actoren. In die Oxford analyse is aangegeven waarover tussen de verschillende protocollen en richtlijnen consensus bestaat en waar nog open vragen over bestaan. Uit de door Oxford in kaart gebrachte consensus blijkt dat

---

¹² Openingspleidooi, pleitnotitie 1, par. 130 e.v.

¹³ Productie 286, p.1

¹⁴ Productie 286, p.2 en daar aangegeven lijst van partijen, de “leading networks and initiatives from across the climate action community--driven by science”

de invulling die de VN Special Rapporteur aan de UN Guiding Principles geeft, breed gesteund wordt. De Oxford analyse en de Race to Zero paper zijn als productie 287 door Milieudefensie c.s. in het geding gebracht. Daaruit blijkt het volgende.

17. Ten eerste geldt volgens de Oxford analyse dat er in algemene zin consensus is dat emissiereductie doelstellingen van bedrijven volgens de richtlijnen en protocollen alle bedrijfsactiviteiten en alle scopes moeten omvatten, dus zowel scope 1, 2 als 3.¹⁵ Dat onderstreept de juistheid van de door de VN Special Rapporteur gekozen aanpak dat het onder de UN Guiding Principles noodzakelijk is dat multinationale bedrijven niet alleen hun groepsemissies omlaag brengen, maar dat zij ook de scope 3 emissies van de producten en diensten die zij op de mondiale markt aanbieden moeten reduceren.
18. Ten tweede laat de Oxford analyse zien dat er consensus is dat het te hanteren doel, het doel van netto nul CO₂ emissies in 2050 moet zijn. Daarbij wordt benadrukt dat er niet gewacht kan worden en dat daarom onmiddellijk moet worden aangevangen met het reduceren van CO₂-emissies. Bedrijven kunnen de reductieopgave dus niet vooruit schuiven. Verder wordt het belang van concrete robuuste tussentijdse reductiedoelen voor de korte en middellange termijn benadrukt.¹⁶ De Oxford studie stelt ook dat niet alleen het bereiken van het nulpunt van belang is, maar dat ook het te volgen reductiepad naar het nulpunt toe van belang is (citaat):

“A net-zero target implies not just an outcome in 2050 but a commitment to a multi-decade pathway of emissions reductions. > Interim targets are important complements to long-term net zero targets. > Immediate action is needed on all net zero targets.” (einde citaat).¹⁷

19. Over het belang van het reductiepad naar het nulpunt toe kom ik straks nog te spreken. De weg naar het nulpunt toe en de te bereiken tussentijdse reductiedoelstellingen zijn namelijk allesbepalend voor de hoeveelheid emissies die de komende decennia nog cumulatief aan de atmosfeer zullen worden toegevoegd. Het komt er kort gezegd op neer dat hoe sneller en diepgaander in de eerste fase gereduceerd wordt, hoe minder emissies er over de gehele periode tot aan het nulpunt zullen worden uitgestoten. Ik zal dat straks zichtbaar maken aan de hand van een figuur.
20. Ten derde stelt de Oxford studie dat er consensus is dat iedere partij zelfstandig naar netto nul emissies moet toewerken maar dat per bedrijf de scope en timing kunnen variëren naar gelang de capaciteit en verantwoordelijkheid van het bedrijf in kwestie. In de toelichting worden daarover het volgende gezegd (citaat):

“There is broad agreement that all actors should pursue net zero, but also that various factors may lead various actors to adopt targets differentiated by timing and scope. One, there is wide consensus that capacity should be a key factor in determining the scope and timing of commitments, with those with higher capacity (e.g. developed jurisdictions, larger companies)

---

¹⁵ Productie 287, Oxford analyse, Table 1, onder Scope en verdere verduidelijking onder 1.1.

¹⁶ Productie 287, Oxford analyse, Table 1, onder Timing en verdere verduidelijking onder 1.2 en 1.7

¹⁷ Productie 287, Oxford analyse, onder 2 onder Timing

taking more aggressive and expansive targets. Two, several respondents submitted that historical responsibility and past behavior should also be a relevant consideration[.] Three, respondents also noted that larger emitters should be required to meet more stringent standards than smaller entities..”¹⁸ (onderstreping adv.)(einde citaat)

21. Uit de Oxford analyse blijkt dus dat de richtlijnen en protocollen van de verschillende instanties, de grootste verantwoordelijkheid neerleggen bij de grootste CO₂-uitstoters. Voor de grote CO₂-uitstotende bedrijven uit de ontwikkelde jurisdicties geldt dit in het bijzonder omdat zij de grootste capaciteit tot emissiereductie hebben en de grootste capaciteit hebben om de financiële lasten daarvan te dragen. Deze bedrijven moeten daarom het meest agressief van alle bedrijven reduceren. Ook de historische verantwoordelijkheid voor CO₂ emissies en het gedrag in het verleden zijn volgens sommige richtlijnen factoren waarmee rekening moet worden gehouden.

22. RDS behoort bij uitstek tot de groep van grootste CO₂-vervuilers in de wereld, is een van de rijkste bedrijven in de wereld, gevestigd in een ontwikkelde jurisdictie en heeft een grote historische CO₂-vervuiling veroorzaakt. Als het om gedragingen uit het verleden gaat, is haar zeker sinds 2007 een groot verwijt te maken van haar handelen, zoals Milieudefensie c.s. in de dagvaarding heeft besproken en in de akte van 6 november 2020 heeft samengevat. Uitgerekend voor RDS is het redelijk om, indachtig ook de conclusies van de VN rapporteur over de verantwoordelijkheden van bedrijven onder de UN Guiding Principles, een reductiegebod te vragen dat ziet op de scope 1, de scope 2 en op de scope 3 emissies van de gehele groep waarover RDS de leiding en controle heeft. Dit is eens te meer redelijk omdat de scope 3 emissies bij de Shell groep 85% van de totale emissies uitmaken. Juist in die gevallen waarin de scope 3 missies het leeuwendeel vormen, is volgens de richtlijnen en protocollen het reduceren van scope 3 emissies aangewezen. De Race to Zero paper zegt daarover (citaat):

“Net zero pledges to be included under the Race to Zero campaign should: - Cover all emissions, including Scope 3 emissions for businesses and investors where they are material to total emissions [.]”¹⁹

23. Ik zal in dat verband straks bespreken dat ook RDS zelf vindt dat zij tot het deel van de mondiale samenleving behoort dat sneller moet bewegen omdat het bedrijf dat naar eigen zeggen kan en daar ook de capaciteit toe heeft. Verder stelt RDS al jaren in haar jaarverslagen dat zij weerbaar is tegen de klimaatdoelstellingen van Parijs, dus ook daaruit blijkt dat men de capaciteit en mogelijkheden heeft om het door Milieudefensie c.s. gevorderde reductiegebod uit te voeren. Ik kom op dat alles nog terug.

24. Dat RDS verantwoordelijkheid heeft te dragen voor de scope 1 en 2 emissies en tevens voor de scope 3 emissies van de Shell groep wordt dus niet alleen door Milieudefensie c.s. betoogd maar volgt ook uit een juiste en redelijke invulling van de UN Guiding Principles for Business

---

¹⁸ Ibid onder Equity en dit citaat uit verdere verduidelijking onder 1.4

¹⁹ Productie 287, Race to Zero Paper, p.2

and Human Rights zoals door VN Special Rapporteur on Human Rights and the Environment beschreven in zijn rapport van 2019.²⁰

25. In de Oxford analyse wordt er verder op gewezen dat de reductiedoelstellingen alleen succesvol bereikt kunnen worden indien de verplichtingen door de CEO en/of het hoofdbestuur van de onderneming worden aangegaan en door de CEO en het bestuur voorzien worden van concrete en specifieke plannen met operationele implicaties. Verder is er brede consensus dat publiekelijk verantwoording moet worden afgelegd over de voortgang en het halen van de doelen op korte en middellange termijn, en tevens is er consensus dat deze publieke verantwoording het best ook plaatsvindt via het VN Climate Action platform voor niet-statelijke actoren.²¹ Op die manier wordt de tweede actie agenda van de niet-statelijke partijen via het VN platform voor iedereen zichtbaar gemaakt. Dat wordt van groot belang geacht.
26. Zoals al in het openingspleidooi is toegelicht, is het idee achter het zichtbaar maken van klimaatactie van niet-statelijke actoren, dat aldus een vliegwieleffect kan ontstaan waardoor ook klimaatactie van de andere niet-statelijke actoren maar ook die van de statelijke actoren makkelijker te vergroten en te versnellen is.²² Goed voorbeeld doet goed volgen is het devies. Dat geeft ook aan dat de internationale gemeenschap verwacht dat als de grotere bedrijven vrijwillig tot vergaande klimaatactie overgaan of (zoals via deze zaak tegen RDS) daartoe verplicht zouden worden, dat een vliegwieleffect daarvan het gevolg zal zijn. Het door de internationale gemeenschap daarvan verwachte effect is dat ook andere niet-statelijke partijen maar ook statelijke actoren makkelijker tot verdergaande actie zullen overgaan. In het openingspleidooi is daar ook al aandacht aan besteed bij de behandeling van de belangrijke rol van niet-statelijke actoren bij het oplossen van het klimaatprobleem.²³
27. In dat verband wil ik nog kort terugkomen op de al eerder gemaakte opmerking dat niet alleen vaststelbaar is dat RDS controle heeft over de scope 1, 2 en 3 emissies van haar energieproducten, maar tevens vaststelbaar is dat de controle die RDS heeft over haar scope 1, 2 en 3 emissies groter en directer is dan de controle die de Nederlandse Staat over de emissies van haar burgers en bedrijven heeft.²⁴ Vanwege die directere en grotere controle kunnen bedrijven ambitieuzer zijn en sneller acteren dan vele nationale staten, aldus Chatham House, het Royal Institute of International Affairs.²⁵ Bedrijven als RDS zijn daarmee dus in staat sneller een vliegwieleffect te creëren zodra zij tot het nemen van hun verantwoordelijkheid overgaan of daartoe verplicht worden. Bij een veroordeling van RDS zal dat effect op andere partijen ook nog eens een mondiale reikwijdte hebben vanwege de wereldwijde aanwezigheid van de Shell groep en de wereldwijde verkoop van haar energieproducten.

---

²⁰ Productie 270, par. 71 en 71.

²¹ Productie 287, Oxford analyse, onder Governance en verdere verduidelijking onder 1.7.

²² Openingspleidooi, pleitnotitie 1, par. 130. e.v.

²³ Openingspleidooi, pleitnotitie 1, par.130 e.v.

²⁴ Dagvaarding, onder meer par. 609-618, pleitnotitie 3 (IPR deel) par.50-53 met verwijzing naar productie 314 waarin op p.4 is te lezen over niet-statelijke besluitvorming: *"Their decision-making structures can also make them both more ambitious and nimbler than many nation states."*

²⁵ Ibid

28. Ook volgens John Ruggie, de man achter de UN Guiding Principles on Business and Human Rights, hebben multinationale bedrijven de uitzonderlijke mogelijkheid tot snelle en directe beïnvloeding van vele partijen, waaronder hun groepsvennootschappen, hun leveranciers, hun contractspartijen en alle andere belanghebbenden bij de groep. Zij hebben daarmee een wijze van beïnvloeding die staten en intergouvernementele organisaties niet hebben. Ik citeer John Ruggie (citaat):

*“[M]ultinationals have authority that states lack. For example, through their codes of conduct they can require suppliers in host states to adhere to social and environmental standards that, if imposed by the country importing those products, the host state could challenge as a non-tariff barrier under the WTO. The ability of multinationals to enforce such “internal” decisions across countries is the envy of states and intergovernmental organizations. The authority of multinationals is not limited to their subsidiaries and affiliates. It also extends to contractors, franchisees, and other types of non-equity counterparties.”*²⁶ (onderstreping adv.) (einde citaat)

29. De invloed van RDS reikt aldus verder dan de invloed van RDS op de Shell groep en op de Shell producten. Die verder reikende invloed heeft RDS vanwege haar enorme omvang en de daarmee verbonden machtspositie en inkooppositie op de mondiale markt, ook in relatie tot haar leveranciers, haar contractspartijen en andere relaties van de Shell groep. RDS heeft daarmee als een van de grootste marktpartijen in de wereld, een belangrijke invloed in alle bedrijfsketens waarvan zij onderdeel uitmaakt. Zij heeft invloed op wat de consument van de wereldwijd opererende Shell groep als energieproducten aangeboden krijgt en zij heeft invloed op de leveranciers die aan de Shell groep leveren. In dat verband wil ik nog het volgende verduidelijken in relatie tot de scope 3 emissies.
30. Als productie 322 heeft Milieudefensie c.s. een rapport van best practices ingebracht over Scope 3 management.²⁷ Het is een rapport dat is uitgebracht door het Science Based Targets Initiative dat als een van de leidende netwerken wordt gesteund door het VN Klimaatsecretariaat en door het United Nations Development Programme (UNDP).²⁸ Het is een samenwerking tussen onder meer het CDP (dat is het Carbon Disclosure Project waaraan ook RDS jaarlijks opgave doet), the United Nations Global Compact, het Wereld Natuurfonds en het World Resources Institute.²⁹ Ik zal het rapport van het Science Based Targets Initiative hierna aanduiden als het SBTI-rapport.

31. Het SBTI rapport stelt, citaat:

“Companies must help to prevent the worst impacts of climate change by reducing their greenhouse gas (GHG) emissions as much and as quickly as possible, including reducing value

---

²⁶ Productie 273, p.327 onderaan en 328 bovenaan.

²⁷ Productie 322

²⁸ Productie 286 p.1 en 2

²⁹ Productie 322 p.2

*chain (i.e. scope 3) emissions. Scope 3 emissions often represent the largest portion of companies' GHG inventories.”*³⁰ (einde citaat)

32. Over de noodzaak om vanwege de Parijsdoelstelling de scope 3 emissies te reduceren stelt het SBTI rapport, citaat:

*“In order to mitigate the worst effects of climate change, the global community must take swift and systemic action to reduce its emissions [...] The business community is responsible for the majority of global emissions and must do its part to meet this goal. There is a growing urgency to reduce GHG emissions wherever possible and this includes reducing scope 3 emissions in addition to scope 1 and 2 emissions. [...] There is enormous potential to reduce scope 3 emissions, which would help preserve the rapidly shrinking global carbon budget.”*³¹

33. Indachtig dit snel krimpende mondiale koolstofbudget verduidelijkt het SBTI rapport vervolgens dat het best practice is voor bedrijven om de scope 3 emissies in absolute omvang te reduceren. Niet alleen moeten de reducties volgens het rapport in absolute zin worden gereduceerd, maar daarbij moeten ook minimaal dezelfde doelstellingen worden gehanteerd als die welke mondiaal nodig zijn om de Parijsdoelstelling te halen. Ik citeer het SBTI rapport:

*“Best practices in defining scope 3 target ambition would entail setting targets that are, at a minimum, in line with the percentage reduction of absolute GHG emissions required at a global level over the target timeframe.”*³² (einde citaat)

34. Dus als de mondiale emissies in absolute zin in 2030 met 45% moeten zijn gedaald, dan is het best practise voor bedrijven om hun scope 3 emissies eveneens in absolute zin met 45% terug te brengen per 2030. Alleen zo kan immers ook binnen het beperkt resterende koolstofbudget worden gebleven. Daarbij moeten de door de bedrijven te hanteren absolute emissiereducties worden afgezet tegen een basisjaar als startpunt, zodat de absolute emissiereductie over een bepaalde periode kan worden gecalculeerd.³³ Over dat noodzakelijk gebruik van een basisjaar kom ik straks nog te spreken bij de behandeling van de vorderingen.

35. De scope 3 emissies van de Shell groep omvatten ongeveer 85% van de totale emissies van de Shell groep.³⁴ Op haar website geeft RDS inzage in de exacte becijfering van de scope 3 emissies van de Shell groep.³⁵ Daaruit blijkt dat meer dan 90% van de scope 3 emissies van de Shell groep bestaan uit de emissies die verbonden zijn aan het gebruik van door Shell verkochte fossiele brandstoffen. In vakjargon worden die emissies door gebruik van verkochte

---

³⁰ Productie 322, p.5

³¹ Productie 322, p.5

³² Productie 322, p.6

³³ Productie 322, p.6

³⁴ Conclusie van antwoord par. 25

³⁵ Zie opgave RDS via haar website https://www.shell.com/sustainability/sustainability-reporting-and-performance-data/performance-data/greenhouse-gas-emissions/_jcr_content/par/tabbedcontent/tab_60792623/textimage_538593797.stream/1598883635778/94268ac14cfb58fd8e521a57c14b498c91b438c8/scope-3ghg-emissions-for-2019.docx

producten geduid als Scope 3, categorie 11 emissies.³⁶ Die scope 3, categorie 11 emissies bedragen dus ruim 90% van de scope 3 emissies. De overige 10% van de scope 3 emissies betreffen de andere 14 categorieën die tot de scope 3 emissies behoren. Het betreft dan bijvoorbeeld de emissies van eigendommen die door de Shell groep van andere partijen geleased zijn, de emissies verbonden aan zakenreizen van personeel van Shell en de emissies van ingekochte goederen en diensten door de Shell groep.³⁷

36. De controle van RDS over de scope 3, categorie 11 emissies, derhalve de controle van RDS over de emissies van de producten die de Shell groep verkoopt, is al ruimschoots besproken. Die controle bestrijkt dus ruim 90% van alle scope 3 emissies. Ook voor de overige 14 categorieën die onder scope 3 emissies vallen, en die tezamen bijna 10% aan scope 3 emissies vormen, heeft RDS blijkens het SBTI rapport in voldoende mate controle. In lijn met de hierboven geciteerde uitspraak van John Ruggie, te weten dat multinationale bedrijven vanwege hun sterke marktpositie via hun voorwaarden en gedragscodes aan leveranciers en andere ketenpartners eisen kunnen stellen, concludeert ook het SBTI rapport in dezelfde lijn. Het rapport legt uit dat de grootste multinationale bedrijven vanwege hun machtspositie hun voorwaarden aan derden desnoods kunnen opleggen en afdwingen.³⁸
37. Van die positie maakt RDS ook gebruik, zoals onder meer al in de dagvaarding is weergegeven onder par. 693, alwaar is verduidelijkt dat RDS zich niet alleen zelf aan de UN Guiding Principles on Business and Human Rights heeft gecommitteerd maar de naleving daarvan ook aan zowel haar volledige personeel als aan al haar contractspartijen heeft opgelegd.
38. Voor RDS is het dicteren van het gedrag van haar contractspartijen ook cruciaal omdat het door RDS gewenste gedrag van haar contractspartijen verband houdt met een van de drie strategische pijlers van RDS, namelijk het behouden van een maatschappelijke legitimatie voor haar bedrijfsactiviteiten. Dit is in het openingspleidooi al toegelicht.³⁹ De heer van Beurden heeft die relatie tussen het gedrag van de contractspartijen van Shell en het behoud van maatschappelijke legitimatie voor Shell vorig jaar als volgt onder woorden gebracht:

“Without a strong societal licence to operate, without trust, we cannot and will not be a world-class investment case nor thrive through the energy transition. Securing a strong societal licence to operate requires three things: The first is to cause no harm to people and no harm to

---

³⁶ Productie 322, p.14 onder categorie 11 (Use of sold products).

³⁷ Shell hanteert bij haar opgave van de scope 3 emissies overigens de gebruikelijke standaard categorie-indeling die verbonden is aan scope 3 emissies. De opgave van RDS op haar website gebruikt dezelfde categorie-indeling als die welke op p.14 van productie 322 wordt weergegeven en die standaard in de wereld zo wordt toegepast, bijvoorbeeld ook in het Greenhouse Gas Protocol dat RDS gebruikt voor haar scope 1,2 en 3 opgave. Zie ook CvA van RDS onder par.98.

³⁸ Productie 322, p.22 “At this stage it is important to consider how to engage with suppliers: 1) enforcing, 2) being supportive/informative, or 3) inducing competition among suppliers. The first approach is appropriate for larger high revenue companies that have leverage over their direct suppliers, while the second and third approaches are suitable for all companies.” (onderstreeping adv.)

³⁹ Zie openingspleidooi, pleitnotitie 1, par. 46-48

*the environment. These are the basics of being in business. It requires strong operational HSSE performance. It requires ethical and respectful behaviours by all our staff and contractors.”*⁴⁰

39. Op het moment dat de rechtbank zou besluiten het door Milieudefensie c.s. gevraagde reductiegebod aan RDS op te leggen, kan en zal RDS langs de weg van haar contractposities en de algemene machtspositie die zij als een van de grootste bedrijven in de wereld heeft, ook van haar werknemers en haar mondiale contractspartijen aangepast handelen eisen. Op deze hier besproken wijzen heeft RDS dus ook een voldoende mate van controle over de kleine 10% aan scope 3 emissies die niet aan de verkochte Shell producten verbonden zijn.
40. Met al het voorgaande heeft Milieudefensie c.s. naar haar mening in aanvulling op wat reeds in de dagvaarding, de akte van 6 november 2020, het openingspleidooi en het eerste uur van deze ochtend van dag 3 van het meerdaagspleidooi is gesteld, in voldoende mate onderbouwd dat RDS controle heeft over de scope 1, 2 en 3 emissies van de Shell groep en daarvoor dus ook verantwoordelijkheid draagt.

1.b De CO₂-emissies van de Shell groep blijven toenemen

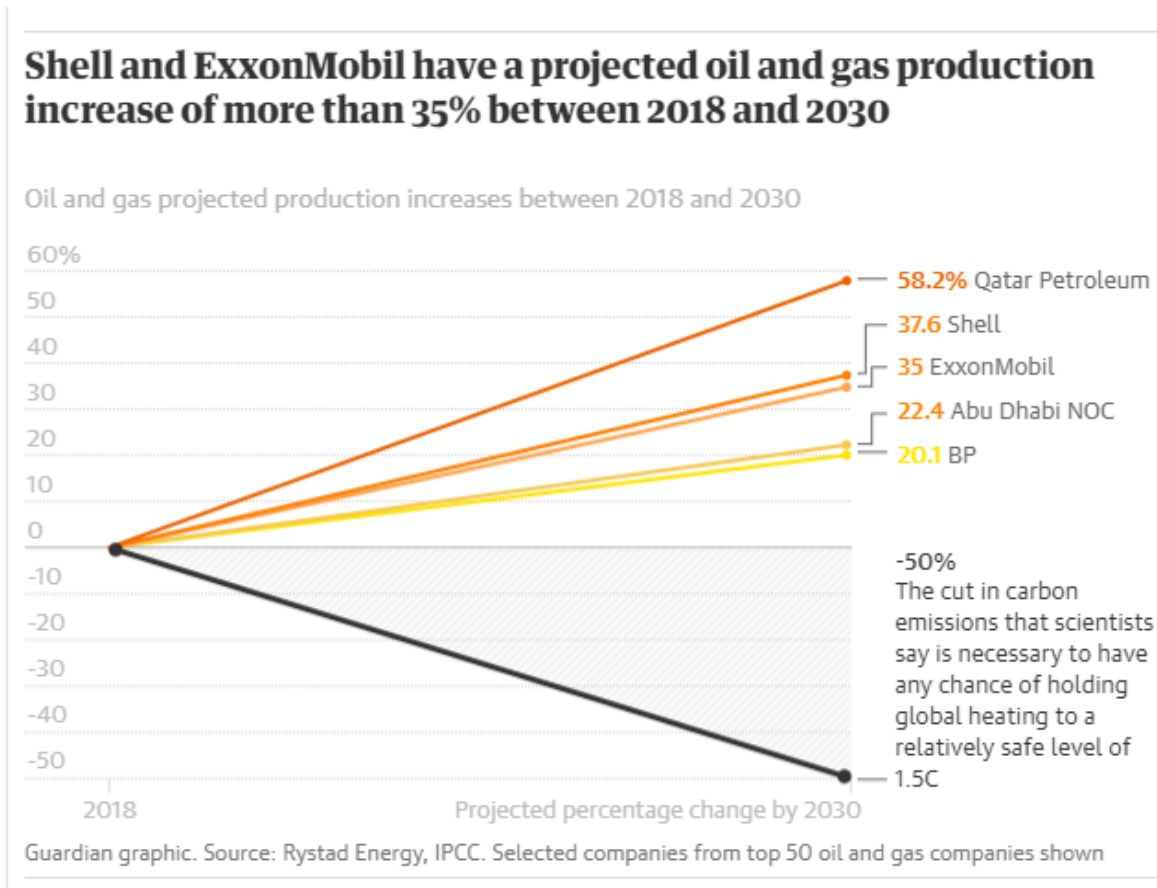
41. Terwijl het evident noodzakelijk is dat RDS de emissieomvang van de bedrijfsactiviteiten en de producten van de Shell groep in absolute omvang drastisch reduceert om binnen het snel krimpemde mondiale koolstofbudget te kunnen blijven en dit ook best practice is, heeft RDS geen enkele intentie om de emissieomvang van de Shell groep het komen decennium te laten dalen. Integendeel, RDS hanteert tot minimaal 2030 een groeistrategie voor haar olie- en gasactiviteiten waardoor de CO₂-emissies van de Shell groep zullen blijven stijgen. De Net Carbon Footprint ambitie die RDS zich heeft gesteld, zelfs als die zou worden nageleefd en gehaald, zal de omvang van de CO₂-emissies van de Shell groep dan ook niet doen dalen. Milieudefensie c.s. heeft in de dagvaarding al verduidelijkt dat alleen absolute emissiereducties tellen en relevant zijn om gevaarlijke klimaatverandering te vermijden en ik zal dat tegen de achtergrond van de concernstrategie van RDS nu verder verduidelijken
42. Zoals in de akte van 6 november door Milieudefensie c.s. gesteld, houdt RDS er een groeistrategie op na waardoor de olie- en gasproductie tot 2030 met 38% zal stijgen. In de aandeelhoudersresolutie van Follow This die in mei 2020 door RDS behandeld is, wordt ditzelfde groeipercentage van 38% genoemd.⁴¹ Dit groeipercentage wordt door RDS ook niet betwist.
43. Dit percentage dat RDS er tot 2030 op na houdt voor haar groeiende olie- en gasactiviteiten, is ook in een artikel van The Guardian besproken, welk artikel als productie 275 door Milieudefensie c.s. in het geding is gebracht. Op basis van onderzoek van Rystad Energy (waarvan the Guardian terecht zegt dat het een zeer gerenommeerd Noors consultancy bureau is) dat data over de energiemarkt produceert en van welke data RDS ook zelf gebruik maakt⁴², blijkt dat Shell en ExxonMobil gezamenlijk hun olie- en gas productie tot 2030 met

⁴⁰ Productie 279, p.2 onderaan en p.3 bovenaan

⁴¹ Productie 316, p.6 en 7

⁴² Zie onder meer productie RK-7 p.35

meer dan 35% willen laten groeien en dat zij daarmee de leidende investeerders zijn van de groep van 50 grootste oliebedrijven in de wereld. Ook de andere bedrijven willen hun olie en gasproductie laten groeien to 2030, waarmee een volstrekt tegengestelde beweging door deze 50 bedrijven wordt gemaakt ten opzichte van wat nodig is om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen, zo blijkt uit het artikel van The Guardian. In het artikel is de navolgende figuur van Rystad opgenomen die zichtbaar maakt hoe de productiegroei van verschillende bedrijven, waaronder RDS, zich verhouden tot de 1,5°C doelstelling.

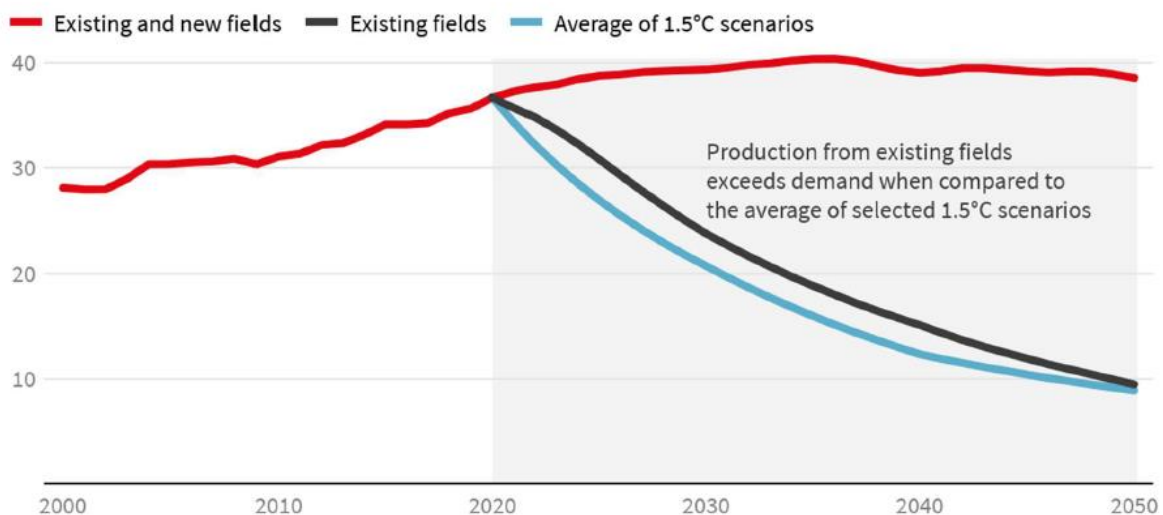

44. Deze figuur laat met de stijgende oranje lijnen voor Shell een groeipercentage van 37,6% zien (dus afgrond 38%) en voor Exxon Mobil een groeipercentage van 35%. De zwarte dalende lijn laat zien wat nodig is te doen voor een maximale opwarming van 1,5°C. Deze figuur laat in één oogopslag zien dat wat Milieudefensie c.s. al eerder gezegd heeft, namelijk dat RDS op ramkoers ligt met de klimaatdoelstelling van Parijs, niet te zwaar is aangezet.
45. Terwijl de productie zeer sterk moet dalen om gevaarlijke klimaatverandering te voorkomen, zetten Shell en ander grote olie en gasbedrijven hun investeringen het komend decennium vol in op een enorme groei in olie- en gasproductie, waarbij de productiegroei van RDS dus naar verwachting inderdaad groeit met bijna 38%. Daar waar de scope 1,2 en 3 emissies van RDS drastisch teruggebracht moeten worden, zullen de emissies van de bedrijfsactiviteiten en de producten van de Shell groep als gevolg van deze groei juist zeer sterk stijgen.

46. Op een enkele uitzondering na, willen alle olie- en gasbedrijven net als RDS blijven groeien in hun fossiele activiteiten. Om die reden is er mondiaal sprake van een enorme productiekloof tussen wat onder de Parijsdoelstelling nog aan fossiele brandstoffen geproduceerd kan worden en wat er werkelijk geproduceerd zal worden indien olie- en gasbedrijven blijven investeren zoals ze voornemens zijn te doen. Het bewijs voor deze productiekloof is overweldigend en Milieudefensie c.s. heeft ter zake 6 rapporten als producties overgelegd die allemaal hetzelfde beeld laten zien, namelijk dat de voorgenomen omvang van investeringen in nieuwe olie- en gasvelden volledig haaks staat op het nog kunnen voorkomen van gevaarlijke klimaatverandering (producties 276, 277, 278, 280, 282, 333).
47. Het rapport *Overexposed* van Global Witness dat als productie 277 in het geding is gebracht, laat op basis van data van het IPCC en Rystad Energy goed zien dat de bestaande olievelden tot 2050 (bij een gemiddeld geprognosticeerde vraag naar olie over die periode) meer zullen produceren dan past bij het beperken van de opwarming van de aarde tot 1,5°C.⁴³ Dit zal ik uitleggen aan de hand van de volgende figuur.

OIL: NEW AND EXISTING FIELDS VS 1.5°C

Forecast production from new and existing fields compared to the average of selected 1.5°C scenarios

Billion barrels (bbl)

Chart: Global Witness calculations • Source: Rystad Energy & IAMC 1.5°C Scenario Explorer hosted by IIASA. ••

global witness

48. De blauwe lijn toont welke olieproductie gemiddeld genomen nog maximaal mogelijk is in een 1,5°C scenario.
49. De zwarte lijn laat zien hoe de olieproductie van de huidige olievelden tot 2050 zullen aflopen omdat de huidige olievelden uiteraard langzaam leeg zullen raken. Die zwarte lijn laat zien dat

⁴³ Productie 277, p.2

alleen al de bestaande olievelden in de komende 30 jaar meer zullen produceren dan past bij het 1,5°C scenario.

50. De rode lijn toont wat er aan extra olie geproduceerd zal worden als aan de bestaande olievelden de productie van de nieuwe olievelden worden toegevoegd waarin RDS en de andere oliemaatschappijen willen gaan investeren. Tot 2030 zal de productie dan sterk toenemen en daarna zal de productie nog voor decennia hoog blijven. Dat heeft ermee te maken dat olievelden voor vele decennia geëxploiteerd worden.
51. In het Production Gap rapport van UNEP en anderen, dat als productie 276 in het geding is gebracht is in gelijke zin de enorme productiekloof weergegeven tussen een 1,5°C scenario en de voorgenomen investeringen in nieuwe olievelden.⁴⁴ Het Production Gap rapport laat daarbij tevens zien dat de voorgenomen investeringen niet alleen haaks staan op een 1,5°C scenario, maar ook haaks staan op een 2°C scenario.
52. Volgens het Production Gap rapport zal de olieproductie met de voorgenomen investeringen in 2040 maar liefst 43% hoger zijn dan wat past bij een 2°C opwarming van de aarde.⁴⁵ De voorgenomen investeringen in olie zullen de wereld dus voorbij de 2°C opwarming brengen. Het 2°C scenario kan weliswaar geen leidraad meer zijn vanwege de veel striktere temperatuurdoelstelling van het Parijs Akkoord, maar Milieudefensie c.s. toont hiermee aan dat de voorgenomen investeringen in nieuwe olievelden zoals RDS en andere oliemaatschappijen die voor ogen hebben, zelfs ver verwijderd zijn van wat in een 2°C scenario nog aan olieproductie mogelijk zou zijn.
53. Juist RDS is voor de komende 10 jaar een van de twee grootste investeerders in nieuwe olievelden. Dat blijkt eveneens uit de gebruikte Rystad data, zoals onderstaande figuur illustreert.

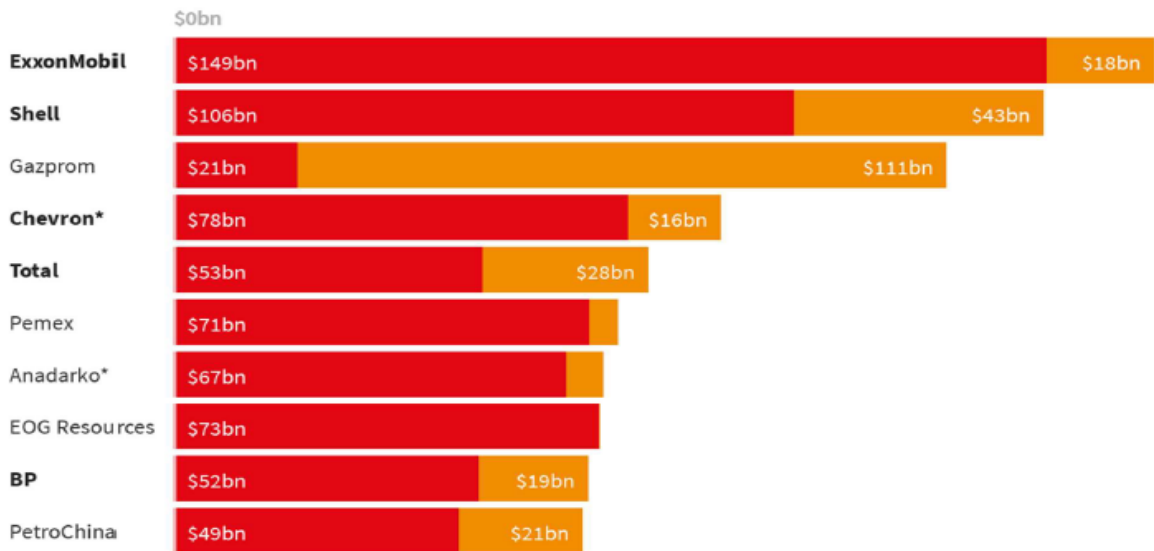
⁴⁴ Productie 276, p.4

⁴⁵ Productie 276, p.4

HIGHEST COMPANY CAPEX IN NEW FIELDS

Top 10 companies by forecast capital expenditure in new fields - 2020-2029. Oil and gas majors in bold.

■ Oil ■ Gas

*Based on latest available data - Chevron has since offered to acquire Anadarko.

Source: Rystad Energy **

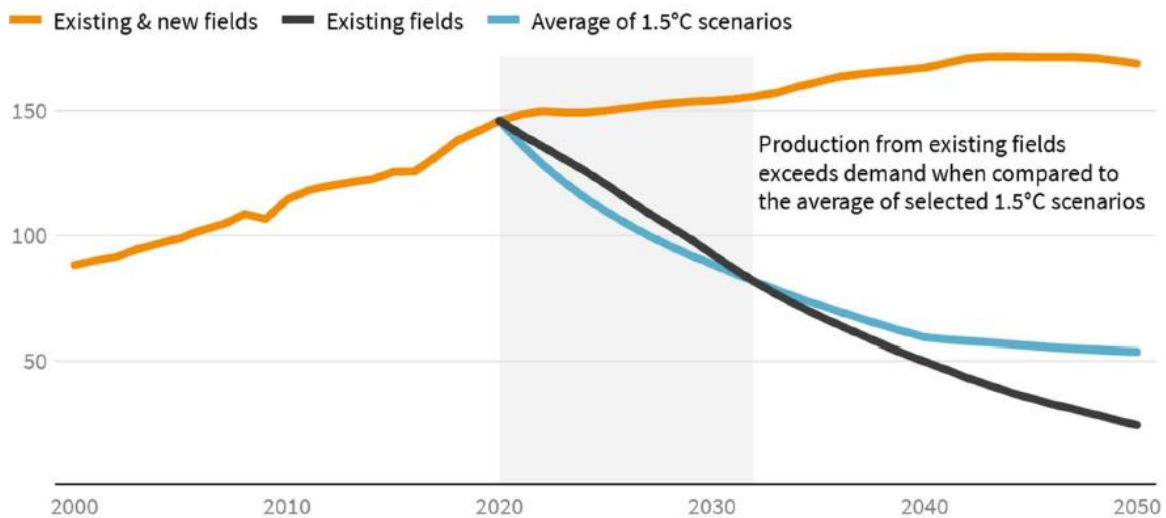
global witness

54. In dit staafdiagram zijn in het rood de voorgenomen investeringen tot 2030 in nieuwe olievelden weergegeven. Uit dit diagram blijkt dat RDS de Shell groep nog voor US\$ 106 miljard zal laten investeren in nieuwe olievelden. Alleen Exxon Mobil zal nog meer investeren dan Shell. Om een vergelijk met BP te maken, Shell zal ruim tweemaal meer in nieuwe olievelden investeren dan bijvoorbeeld BP of het Chinese Staatsoliebedrijf PetroChina. BP heeft overigens recent laten weten de productie in 2030 juist met 40% te willen terugbrengen, dus haar investeringspositie in olie zal in 2030 verder afgenomen zijn.
55. Ook voor gas geldt dat het beleid van RDS ertoe leidt dat de Shell groep een van de twee grootste investeerders ter wereld zal zijn. Alleen het Russische Gazprom zal meer in gas investeren. Voor de mondiale gasproductie geldt een vergelijkbare productiekloof als voor olie, hetgeen in onderstaande figuur verduidelijkt wordt.

GAS: NEW AND EXISTING FIELDS VS 1.5°C

Forecast production from new and existing fields compared to the average of selected 1.5°C scenarios

Trillion cubic feet

Chart: Global Witness calculations • Source: Rystad Energy & IAMC 1.5°C Scenario Explorer hosted by IIASA. • •

global witness

56. De blauwe lijn toont welke gasproductie gemiddeld genomen nog maximaal mogelijk is in een 1,5°C scenario.
57. De zwarte lijn laat zien hoe de gasproductie van de huidige gasvelden tot 2050 zullen aflopen omdat de huidige gasvelden langzaam leeg zullen raken. Die zwarte lijn laat zien dat tot 2030 de bestaande gasvelden meer produceren dan past bij een 1,5°C scenario. Na 2030 ontstaat er echter nog beperkte ruimte voor gasproductie uit nieuwe velden. Die beperkte ruimte tot investeren in nieuwe gasvelden is echter maar een fractie van wat RDS en de anderen bedrijven voornemens zijn te investeren in nieuwe gasvelden. Dat laatste wordt met de oranje lijn getoond.
58. Ook ten aanzien van de gasmarkt geldt dus dat de voorgenomen investeringen in nieuwe gasvelden ver verwijderd zijn van wat nog mogelijk is in een 1,5°C scenario. Het Production Gap rapport UNEP en anderen, laat aanvullend wederom zien dat dit ook het geval is voor het 2°C scenario. Volgens het Production Gap rapport zal er in 2040 47% meer gas geproduceerd worden dan past bij een 2°C scenario.⁴⁶ Uit de andere overgelegde rapporten die de production gap behandelen, volgt hetzelfde beeld als uit het Production Gap rapport en het hier besproken rapport Overexposed van Global Witness.⁴⁷

⁴⁶ Productie 276, p.4

⁴⁷ Zie voor de andere rapporten bijvoorbeeld productie 278, p.11 en productie 280 p.37 en 40.

59. Omdat RDS zowel in de oliemarkt als in de gasmarkt een van de grootste investeerders is, draagt zij dus in belangrijke mate bij aan de creatie van de steeds groter wordende productiekloof in de olie en gasmarkt. Met de door RDS voorziene productiegroei in olie en gas van 38% per 2030, zullen ook de scope 1,2 en 3 emissies van de Shell groep in beginsel navenant toenemen. Aldus draagt RDS het komende decennium zowel bij aan het vergroten van de productiekloof als aan het vergroten van de emissiekloof.
60. Terwijl de emissies van de Shell groep drastisch moeten dalen om een gevaarlijke klimaatverandering te helpen voorkomen, zullen de emissies dus de tegengestelde beweging maken en in omvang verder blijven toenemen. Ik zal dat nu verder toelichten tegen de achtergrond van de Net Carbon Footprint ambitie van RDS, die deze emissiegroei niet tegengaat, laat staan dat deze ambitie van RDS tot een reductie van de CO₂-emissies van de Shell groep zal leiden.

1.c Shell's Net Carbon Footprint ambitie leidt niet tot absolute emissiereducties

61. In de dagvaarding heeft Milieudefensie c.s. toegelicht waarom de Net Carbon Footprint ambitie van RDS niet volstaat. Ten eerste is het geen doelstelling maar een ambitie. Dit heeft Ben van Beurden, de CEO van RDS, al in 2017 bij de lancering van de ambitie duidelijk kenbaar gemaakt. *"This is an ambition for Shell, not a target"*⁴⁸, zei hij toen en daarin is niets veranderd, zoals namens RDS ook op zittingsdag 2 is bevestigd. RDS kan aan die ambitie niet gehouden worden zodat ongewis is of zij daar uitvoering aan zal geven.
62. De ambitie is dus geen afdwingbare doelstelling. Sterker nog, het is ook geen onvoorwaardelijke ambitie. Zelfs op dat punt wil RDS zich niet committeren. De ambitie is een voorwaardelijke ambitie omdat RDS slechts wil meebewegen met de snelheid waarmee de samenleving zich in de transitie zal voortbewegen. RDS heeft dan met name het oog op de snelheid waarmee de consumentenvraag verandert of de snelheid waarmee nationale staten tot regelgeving overgaan. RDS wil dus in de energietransitie volgen en niet mee leiden. Staten en consumenten zijn haars inziens de leidende partijen in de transitie en daar zal zij zich op aanpassen, dat is wat de voorwaardelijke ambitie van RDS in de kern inhoudt.⁴⁹ Om dit volgend karakter van haar ambitie te benadrukken gebruikt RDS steeds de woorden *"in line with society"* of de woorden *"in step with society"* of de woorden *"in step with society and its customers"*.⁵⁰ Ook om die reden kan aan de ambitie geen houvast worden ontleend.
63. De klimaatambitie van RDS is bovendien niet gebaseerd op een absolute uitstootvermindering maar slechts gebaseerd op een relatieve uitstootvermindering. Het verschil tussen beide is in de dagvaarding toegelicht en dat verschil is cruciaal en alles bepalend.⁵¹ In de dagvaarding is uitgelegd dat de ambitie om tot een relatieve uitstootvermindering te komen, gepaard kan gaan met een toename in absolute emissies. Dit terwijl de aanpak van het klimaatprobleem uitsluitend en alleen succesvol kan zijn als de emissies in absolute omvang dalen. Daar kan

---

⁴⁸ Zie verder dagvaarding, par. 808

⁴⁹ Zie ook CvA par. 106-109

⁵⁰ Zie respectievelijk productie 316, p.7, productie RK-32A en productie RO-281 persbericht p.1

⁵¹ Dagvaarding hoofdstuk XI.4

geen discussie over zijn en dat is een hard gegeven waar niemand omheen kan. Dat weet RDS ook.

64. Dat de ambitie van RDS om die reden geen functionele waarde heeft voor het voorkomen van een gevaarlijke klimaatverandering, blijkt ook uit het feit dat de gezamenlijke scope 1, 2 en 3 emissies van de Shell groep eind 2019 met 5,4% waren gestegen ten opzichte van het door RDS gekozen basisjaar 2016.
65. In vier jaar tijd zijn de scope 1, 2 en 3 emissies van de Shell groep namelijk gestegen van 733 miljoen ton CO₂e in 2016 naar 773 miljoen ton CO₂e in 2019.⁵² Dat is een uitstootstijging in absolute zin van 5,4% in drie jaar tijd oftewel een gemiddelde jaarlijkse stijging in absolute emissies van 1,8% per jaar.
66. In diezelfde periode van drie jaar tussen 2016-2019 is de net carbon footprint van de Shell groep afgenomen met 1,2% oftewel met 0,4% per jaar.⁵³
67. Dus terwijl de carbon footprint met 0,4% per jaar is afgenomen, zijn de absolute emissies met 1,8% per jaar toegenomen. Dat toont waarom het noodzakelijk is RDS te verplichten tot absolute emissiereducties omdat die anders niet bewerkstelligd zullen worden. Als de productie van olie en gas in 2030 met 38% gestegen is dan zullen de emissies in 2030 aanzienlijk zijn toegenomen, zelfs als RDS in 2030 op weg zou zijn om de emissie-intensiteit van haar scope 3 emissies met 30% te laten dalen in 2035, zoals ze in haar laatstelijk geformuleerde ambitie kenbaar heeft gemaakt (productie RK-32A, waaruit overigens ook blijkt dat een dergelijke ambitie voor 2035 niet voor scope 1 en 2 emissies is geformuleerd).
68. Tegen deze achtergrond zal het voor de rechtbank ook duidelijker zijn waarom het bestuur van RDS jaar op jaar mordicus tegen de aandeelhoudersresoluties van Follow This adviseert en al haar aandeelhouders oproept om tegen de resolutie te stemmen die RDS zou verplichten om de CO₂-emissies van de Shell groep in absolute zin te laten dalen in lijn met de Parijsdoelstelling.⁵⁴ De aandeelhouders geven voor het overgrote merendeel ook jaar op jaar gehoor aan het advies van het bestuur van RDS.⁵⁵ Er kan geen duidelijker bewijs zijn dat RDS

---

⁵² Voor scope 1 en 2 emissies over 2016-2019 zie de opgave van RDS <https://reports.shell.com/sustainability-report/2019/our-performance-data/environmental-data.html> Voor scope 3 emissies in 2016 zie de CDP opgave van RDS uit 2017 vanaf pagina 60-65

https://www.cdp.net/en/formatted_responses/pages?locale=en&organization_name=Royal+Dutch+Shell&organization_number=16012&program=Investor&project_year=2017&redirect=https%3A%2F%2Fwww.cdp.net%2Fsites%2F2017%2F12%2F16012%2FClimate+Change+2017%2FPages%2FDisclosureView.aspx Voor scope 3 emissies in 2019 zie de CDP opgave van RDS uit 2020 vanaf pagina 110-118

https://www.shell.com/sustainability/sustainability-reporting-and-performance-data/performance-data/greenhouse-gas-emissions/_jcr_content/par/tabbedcontent/tab/textimage.stream/1598446817593/d5cbdb7d2e76f0c3e06bc6a7cac746552100d6eb/download-our-response-to-the-2020-cdp-climate-change-information-request.pdf

⁵³ Zie de eerste link in de noot hierboven. In 2016 was de Net Carbon Footprint (gCO₂e/MJ) 79 gram en in 2019 78 gram.

⁵⁴ Productie 316, p. 6 en 7 en dagvaarding 809-814

⁵⁵ Productie 317 en dagvaarding 809-814

geen enkel voornemen heeft om de CO₂-emissies van de Shell groep en haar producten in absolute omvang terug te brengen. Wie nog nader bewijs wil hebben kan ook de CDP opgave van RDS van 2020 erop naslaan, waarin RDS een opgave doet over de jaren tot en met 2022 en aangeeft dat er in absolute zin geen emissiereducties zullen plaatsvinden over deze periode.⁵⁶

69. Er kan geen duidelijker bewijs zijn dat RDS geen enkel voornemen heeft om de CO₂-emissies van de Shell groep en haar producten in absolute omvang terug te brengen. Wie nog nader bewijs wil hebben kan ook de CDP opgave van RDS van 2020 erop naslaan, waarin RDS een opgave doet over de jaren tot en met 2022 en aangeeft dat er in absolute zin geen emissiereducties zullen plaatsvinden over deze periode.⁵⁷
70. Ik rond dit deel van het pleidooi af.
71. RDS weet dat we het laatste decennium ingaan waarin gevaarlijke klimaatverandering nog voorkomen kan worden en weet welke destructie mens en milieu zullen ondergaan als dit gevaar niet wordt vermeden. Maar in haar meest recente CDP opgave van 2020 laat zij de wereld wederom weten dat van haar de komende jaren geen emissiereducties verwacht hoeven te worden. Dat betekent dat 1/5 deel van het meest cruciale decennium in de klimaataanpak, wederom verloren zal gaan.
72. Het toont hoe belangrijk het is dat aan RDS het door Milieudefensie c.s. gevorderde gebod tot emissiereductie wordt opgelegd. Over de reductievorderingen en hetgeen daarmee verbonden is, kom ik na de pauze te spreken.

Advocaat

---

⁵⁶ CDP opgave RDS van 2020 p.57 en 59 voor respectievelijk het jaar 2021 en 2022

https://www.shell.com/sustainability/sustainability-reporting-and-performance-data/performance-data/greenhouse-gas-emissions/_jcr_content/par/tabbedcontent/tab/textimage.stream/1598446817593/d5cbdb7d2e76f0c3e06bc6a7cac746552100d6eb/download-our-response-to-the-2020-cdp-climate-change-information-request.pdf

⁵⁷ CDP opgave RDS van 2020 p.57 en 59 voor respectievelijk het jaar 2021 en 2022

https://www.shell.com/sustainability/sustainability-reporting-and-performance-data/performance-data/greenhouse-gas-emissions/_jcr_content/par/tabbedcontent/tab/textimage.stream/1598446817593/d5cbdb7d2e76f0c3e06bc6a7cac746552100d6eb/download-our-response-to-the-2020-cdp-climate-change-information-request.pdf